

усвідомити стан мислення та діяльності, які призвели до екологічної катастрофи, намагатися оцінювати й змінювати власні звички та поведінку, що негативно впливають на природне довкілля;

- по-четверте, необхідно переглянути зміст та цілі шкільної освіти, а саме: відповідність між специфікою організації шкільних закладів та методологією навчання й виховання; педагогіка повинна стати педагогікою любові, а не ворожості й конкуренції [4, с. 5-6].

Такий педагогічний підхід слугує імпульсом розвитку нових концепцій навчання й виховання, в центрі уваги яких залишається особистість, формування її свідомості щодо навколишнього середовища [4, с. 5].

Він стимулював інтенсивний процес перегляду та оновлення педагогічної науки, із урахуванням розвитку її екологічної складової, важливими компонентами якої в процесі виховання молоді, стають екологічна освіченість та формування різнобічної екологічної культури особистості. При цьому вона повинна проявлятися як у свідомості, мисленні, так і в поведінці особистості.

Список використаних джерел

1. Саенко Т. Екологізація знання і виробництва в умовах інформаційного суспільства / Тетяна Саенко // Вища освіта України. – 2005. – №4. – С. 95-102.
2. Платонов Г.В. Диалектика взаимодействия общества и природы / Г.В. Платонов. – М.: Просвещение, 1989. – С. 116-168.
3. Eulefeld G., Kapune T. (Hg.) Empfehlungen und Arbeitsdokumente zur Umwelterziehung, IPN Institut für die Pädagogik der Naturwissenschaften an der Christian-Albrechts-Universität / G. Eulefeld, T. Kapune – Kiel Nr.36, München 1978. – 180 s.
4. Handbuch zur Natur- und Umweltpädagogik. Theoretische Grundlegung und praktische Anleitungen für ein tieferes Mitweltverständnis / M. Kalff – Tübingen: Günter Albert Ulmer Verlag, 1994. – S. 5-6.
5. Ökopedagogik. Aufstehen gegen Untergang der Natur / Hrsg. von Wolfgang Beer, G. de Haan. - 1. Aufl. - Weinheim; Basel: Beltz, 1984. – 173 s.

The author analyses the need of ecological education and up-bringing of an individual, shows the essence of the notion «the ecologically conscious person» and highlights the importance of its formation for the future of the world.

Key words: *ecological education and up-bringing, ecological conscious, the ecological-consciousness person.*

УДК 330.47

Житарюк С.І.

ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

У статті висвітлено основні аспекти застосування інформаційних технологій у процесі підготовки фахівців у вищих навчальних закладах. Зазначено, що в постіндустріальному суспільстві мірою якості підготовки фахівця має бути його здатність застосовувати інформаційні технології при розв'язанні різних задач, зокрема економічних. Наголошено на тому, що в умовах ринкових відношень для підвищення рівня економічної підготовки фахівців різних галузей науки у ВНЗ постає необхідність введення курсу „Економічна інформатика”.

Ключові слова: *інформаційні технології, навчальний заклад, фахівець.*

Сьогоднішні реалії України та завдання, які стоять перед суспільством, приводять до переосмислення цілей і задач змісту та організації сучасної освіти на усіх її рівнях, зокрема і у ВНЗ. У сучасному суспільстві немає жодної сфери життя та професії, де б людина могла відчувати себе незалежно від економіки та існувати, не враховуючи її закони. Нинішнє покоління має орієнтуватися в економічних питаннях з метою оптимальнішого застосування своєї праці. Рівень підготовки фахівців повинен відповідати не лише нинішнім виробничим потребам, але й забезпечувати здатність фахівців адаптуватися в процесі оновлення і зміни економічної та виробничої сфери країни, знаходити рішення в нестандартних ситуаціях, самостійно і творчо мислити.

Іншим характерним процесом, що відбувається в Україні, є глобальна інформатизація. Сучасне суспільство під впливом загального процесу інформатизації перетворюється в нову суспільну структуру – інформаційне суспільство, здатне користуватися сучасними знаннями в усіх суспільно значущих напрямках людської діяльності. Головним завданням процесу інформатизації сучасного суспільства є забезпечення через систему освіти теорією і практикою використання сучасних інформаційних технологій, що сприяють розвитку мислення, формуванню умінь розробляти стратегію пошуку розв'язання як навчальних, так і практичних задач, прогнозувати і аналізувати результати прийнятих рішень на основі моделювання інформаційних процесів, явищ та їх взаємозв'язків.

Аналіз застосування інформаційних технологій (ІТ) в професійній діяльності біологів, фізиків, хіміків, екологів, юристів та ін. вказує на те, що вони не відповідають сьогоднішнім вимогам. Використання інформаційних технологій зазначеними фахівцями в практичній діяльності, як правило, обмежується елементарним використанням текстових і табличних процесорів. Проте, у них виникають потреби в обробці інформації при розв'язанні певних економічних задач, що викликає деякі труднощі в їх реалізації.

Зміст професійної підготовки означає конкретне наповнення обсягу знань і структурну їх побудову. Відбір змісту тісно пов'язаний з тим, яку розумову діяльність потрібно сформулювати в суб'єктів навчання. Загальні питання формування змісту професійної підготовки фахівців досліджували як вітчизняні, так і зарубіжні науковці Л. Алексеева, А. Алексюк, В. Андрущенко, С. Архангельський, В. Беспалько, С. Вітвицька, Р. Горбатова, А. Зязюн, С. Кальнін, В. Кремень, М. Куртанідзе, В. Леднев, В. Логинова, В. Мартиненко, Н. Нічкало, Ю. Овакімян, О. Полешук, В. Рибалка, Л. Романова, С. Сисоєва, Л. Семушина, Л. Серафимів, І. Сигів, Е. Смирнова, Н. Тализіна, О. Шихова та ін.), які розглядали зміст і організацію навчального процесу в органічній єдності.

Зокрема, С.І. Архангельський вважає, що, визначаючи зміст вищої освіти, необхідно враховувати розвиток науки і техніки, стан науково-технічного прогресу, розробляти максимальні критерії при визначенні обсягу і змісту предметів вивчення, оптимальний зміст відповідної фахової освіти. Він зазначає, що науковий прогрес змінює вимоги щодо змісту і рівня знань студентів, їх творчого розвитку, надійності підготовки фахівців, уміння удосконалювати певні застосування наукових знань. Розвиток вищої школи, у свою чергу, є однією з умов науково-технічного прогресу, оскільки підготовлені нею фахівці здійснюють подальший розвиток науки і техніки. Тому, визначаючи зміст, необхідно „включати не лише те, що входить в науку і практику сьогодні, але і те, що в неї входить у майбутньому, на основі головних ідей і напрямків її розвитку” [2, с. 322].

До інформаційних технологій повною мірою відносяться висновки С.І. Архангельського про те, що кожен навчальний предмет у ВНЗ має двосторонню значущість – внутрішньозмістовну і прикладну.

Аналіз досліджень застосування інформаційних технологій в освіті [1; 3; 5; 7; 8; 10; 12; 16-19 та ін.] дозволяє виділити такі напрямки інформатизації освіти:

комп'ютерне навчання, що базується на застосуванні технічних і програмних засобів, котрі забезпечують інформатизацію освіти. Концепція інформатизації освіти, що визначає її інформатизацію як процес підготовки людини до повноцінного життя в умовах інформаційного суспільства, передбачає активне засвоєння і фрагментарне впровадження засобів нових інформаційних технологій в традиційні навчальні дисципліни і на цій основі – масове вивчення нових методів і організаційних форм навчальної роботи; засвоєння базових понять і технологій обробки інформації без орієнтації на конкретну предметну область; професійно орієнтоване застосування інформаційних технологій; вдосконалення управління навчальним процесом, включаючи його планування, організацію, контроль тощо.

Кожному з напрямків присвячено значну кількість досліджень, зокрема, перший напрям в різних аспектах його реалізації і застосувань відображено в дослідженнях П. Анісімова, В. Боднара, Ю. Брановського, В. Давидова, В. Извозчикова, З.Ф. Мазура, Е. Машбіца, І. Роберта, В. Рубцова, Е. Семенової, Ю. Цевенкова та ін.

Четвертому напрямку присвячено дослідження С. Кальніна, М. Куртанідзе, О. Шихової та ін.

Мета статті полягає в дослідженні застосування інформаційних технологій при підготовці фахівців у ВНЗ, що дозволить їм самостійно проектувати і реалізовувати обробку інформації за професійною потребою.

На II Міжнародному конгресі ЮНЕСКО, що відбувся у Москві 1-5 липня 1996 року, зазначалося що особливостями викладання інформатики у ВНЗ є: визнання високого розвиваючого потенціалу інформатики і надання їй статусу фундаментальної дисципліни; відповідне до сучасних переконань уявлення про структуру предметної області інформатики; використання сучасних інформаційних технологій системного модульного формування змісту підготовки, які на основі галузевих стандартів вищої освіти, дозволяють сформуванню програму підготовки певного фахівця.

Незважаючи на „молодий вік” інформатики як науки, вона характеризується надзвичайно високим ступенем динаміки змін, що ґрунтуються на високих темпах розвитку технічних пристроїв, засобів обчислювальної техніки, розвитку програмного забезпечення, реалізації нових підходів і концепцій в організації обробки інформації. Сьогодні виникають нові концепції обробки інформації, зокрема CASE-технології, мережеві технології, гіпертекстові технології моделювання, технології моделювання інформаційних систем та ін.

Збільшення обсягів інформації, пов'язаної з розвитком ІТ, веде до природного бажання при формуванні змісту навчання включати якомога більше відомостей цієї галузі знань, створюючи ілюзію повноти і якості підготовки фахівця в області інформаційних технологій. На наш погляд, мірою якості підготовки фахівця в галузі ІТ може і має бути здатність фахівця застосовувати ІТ при розв'язанні різних економічних задач.

Сучасний рівень освіти в нашій країні безпосередньо пов'язаний з включенням в нові інформаційні технології (НІТ), а інформатизація освіти є одним з найважливіших напрямків інформатизації України [17]. В [9, с. 94] зазначається, що „Нова інформаційна технологія (НІТ) – інформаційна технологія з „дружнім” інтерфейсом роботи користувача, що використовує персональні комп'ютери і телекомунікаційні засоби”.

Основними принципами нової (комп'ютерної) інформаційної технології є: інтерактивний (діалоговий) режим роботи з комп'ютером; інтегрованість (взаємозв'язок) з іншими програмними продуктами; гнучкість процесу зміни як даних, так і постановок задач.

Знання і навички, що набувають майбутні фахівці при навчанні у ВНЗ (зокрема і з інформаційних технологій), надалі багато в чому визначають шляхи розвитку

суспільства. „Метою інформатизації освіти є радикальне підвищення ефективності і якості підготовки фахівців до рівня, досягнутого в розвинених країнах, тобто підготовка кадрів з новим типом мислення, відповідним вимогам постіндустріального суспільства” [6].

Під якістю професійної підготовки фахівця будемо розуміти не лише професійні знання, але і характер та рівень освіти загалом, культуру, навички професійної діяльності, здатність самостійно знаходити розв’язання проблем тощо.

Проте, для здійснення професійної діяльності основною складовою є певний обсяг знань, достатній для розуміння проблем і шляхів їх практичного розв’язання. Професіоналізм діяльності починається з певного обсягу знань, а обсяг знань в першому наближенні оцінюється кількістю навчальних годин.

Стосовно змісту навчання сьогодні вироблено такі вимоги [4; 11; 13; 14]: науковість навчання, що полягає у його відповідності сучасним досягненням науки; системність, що забезпечує взаємозв’язане формування навчальної інформації в педагогічно обґрунтовану систему, відповідну до мети навчання; дидактична трансформація наукової інформації в зміст навчання. Ця вимога обумовлює включення в зміст навчання основних ідей, методів і принципів відповідних галузей знань; орієнтація змісту навчання на профіль майбутнього фахівця, тобто виключення надлишкової інформації в змісті навчання, але не на шкоду повноті і якості професійних знань; відповідність змісту навчання прогностичним функціям, тобто відповідність програм підготовки фахівців у ВНЗ сучасному розвитку галузей науки та галузевому стандарту вищої освіти; дієвість знань, умінь оперувати ними, мобілізувати колишні знання для отримання нових. Ці вимоги надзвичайно важливі при вивченні інформаційних технологій.

У зв’язку з ринковими відношеннями в Україні, на наш погляд, постає потреба у формуванні змісту і розробки методики викладання спецкурсу „Економічна інформатика” для підвищення рівня економічної підготовки фахівців різних галузей науки у ВНЗ.

Прийнявши за основу підходи щодо формування змісту професійної підготовки, які науково обґрунтовані в працях А. Алексюка, Л. Алексеевої, В. Андруценка, С. Архангельського, Л. Семушиної, Г. Щукиної та ін. дослідників, зміст дисципліни „Економічна інформатика” має відповідати вимогам щодо рівня знань і умінь фахівця, визначених галузевими стандартами вищої освіти. Реалізацію цих вимог, на наш погляд, може забезпечити орієнтація на такі принципи при побудові змісту дисципліни: принцип професійної спрямованості, що полягає в орієнтації змісту дисципліни на майбутню професійну діяльність студента і забезпечення його (змісту) цій діяльності. Професійна спрямованість формування змісту визначає коло знань з даної дисципліни і умінь, необхідних в майбутній професійній діяльності; принцип міжпредметних зв’язків, що сприяє цілісному сприйняттю системи знань, формуванню професійного мислення за рахунок комбінування знань, інтелектуальному збагаченню в процесі навчання; принцип гуманізації, що сприяє зацікавленості в успіху, задоволеності процесом пізнання тощо; принцип креативності, що передбачає варіативність змісту, в результаті чого студентів надається можливість самостійного вибору варіантів розумової діяльності і підходів щодо розв’язання задач, визначення власного обґрунтованого способу правильного їх розв’язання.

Методика викладання інформаційних технологій та інформатики, однією з цілей вивчення якої є засвоєння основ інформаційних технологій, є взаємопов’язаними щодо засвоєння базових понять ІТ і фахової орієнтації їх застосування. Крім того, курс інформатики є основою, на якій будується „Економічна інформатика”, а питання методики викладання цих дисциплін багато в чому узгоджуються.

Нові потреби економічної практики обумовлюють появу нових технологій у навчанні майбутніх фахівців. Інформаційний бум, формування ринкових відношень,

складні економічні умови вимагають підготовки людини до активного самостійного вирішення життєво важливих питань, здатності швидко ліквідувати прогалини в знаннях, так само як і використовувати отримані знання у вирішенні нових задач, які диктує сьогодення. Для цих цілей у ВНЗ створюються нові умови: у освітніх стандартах збільшено нормативи часу на самостійну роботу студентів, введено курси за вибором студентів, розробляються і реалізуються нові форми навчальних занять.

Застосування комп'ютерних технологій при вивченні фахових дисциплін (загальнопрофесійних, спеціальних дисципліни і дисциплін спеціалізації) має в сучасних умовах надзвичайно важливе значення. Очевидно, що комп'ютерні технології змінюють існуючу традиційну технологію навчання і вимагають серйозного методичного опрацювання їх використання.

Технологія навчання є сукупністю методів і засобів подачі навчальної інформації, а також способів дії викладача на студента в процесі навчання з використанням необхідних технічних та інформаційних засобів. Термін „технологія навчання” з'явився водночас із розвитком і застосуванням обчислювальної техніки в навчальному процесі, об'єднавши в єдине такі поняття, як форми, методи і засоби навчання, що забезпечують найбільш ефективно досягнення поставлених цілей, тобто спосіб реалізації змісту навчання. Процес навчання є процесом інформаційним, що поєднує усі види основних інформаційних операцій: передача і отримання знань (інформації), переробка (накопичення, систематизація знань), видача „результату” (результат застосування знань до розв'язання конкретних професійних завдань). Через такий погляд на освіту на сучасному етапі все частіше робляться спроби проектування освітнього процесу (технології навчання) за законами і правилами побудови інформаційних систем із застосуванням сучасних інформаційних технологій. Основою програмного забезпечення технологій комп'ютерного навчання (ТКН) є навчаючі програми: від найпростіших контролюючих програм до складних навчаючих систем з елементами штучного інтелекту. ТКН можуть мати різний ступінь розвиненості компонентів своїх структур: моделей дисциплін (чому вчити), моделей управління (як вчити), моделей тих, хто навчається (кого вчити) [8, с. 31-32].

Сьогодні існують нові технічні засоби і педагогічні можливості, навчання, що дозволяють реалізувати будь-які нові технології і зміст освітнього процесу, за умови, що навчальний заклад має відповідні фінансові можливості. Активне застосування сучасних інформаційних технологій у сфері освіти має займати сьогодні центральне місце і бути вагомим складовою у визначенні якості підготовки фахівця. Досягнення в області застосування інформаційних технологій у сфері освіти, створення мереж телекомунікацій і підтримка інформаційних потоків в них, створення і супровід баз даних і знань, експертних систем та інших видів ІТ повинні служити одній меті – розробці методологічної основи їх застосування в системі освіти, тобто навчитися правильно, оптимально і без шкоди здоров'ю застосовувати комп'ютерні засоби.

При вивченні спецкурсу „Економічна інформатика” на сучасному етапі постає потреба навчати майбутніх фахівців сучасним інструментам обробки і аналізу інформаційних потоків, оскільки в умовах жорсткої конкуренції, економічні рішення повинні прийматися на основі ретельного аналізу наявної інформації, бути обґрунтованими і доказовими. Наприклад, для прийняття рішення про вкладення грошей в деякий проект, не можна покладатися на чиєсь уявлення про його вигідність, а потрібний ретельний розрахунок, пов'язаний з прогнозами стану ринку і рентабельності вкладень, оцінками можливих ризиків та їх наслідків тощо.

Для вирішення завдань, пов'язаних з аналізом даних, математиками і економістами вироблено потужний арсенал методів, названих прикладною статистикою або аналізом даних. Ці методи дозволяють виявляти закономірності, робити обґрунтовані висновки і прогнози, давати оцінки ймовірності їх виконання.

Використання персональних комп'ютерів дозволяє ширше застосовувати ці методи, а відповідні програмні пакети зробили методи аналізу даних доступнішими і наочнішими: тепер не потрібно виконувати трудомісткі розрахунки за складними формулами вручну, будувати таблиці і графіки – вся ця робота виконується „автоматично”, а тому певному фахівцеві залишається розроблення постановки завдань, вибір методів їх розв'язання та інтерпретація результатів.

Безумовно, використання методів аналізу даних повинно зі сфери лише наукових досліджень перейти в практичні реалії. За останні роки кількість інформації, яку треба використовувати для управління, зросла настільки, що будь-який керівник без підтримки технічних засобів зберігання і обробки інформації не може тримати в своїй пам'яті наявні ресурси, зв'язки тощо, чи обґрунтовано вибирати критерій оптимальності і прийняття найкращого рішення. Саме в процесі навчання закладаються механізми мислення, пов'язані з постановкою мети і виробленням концепції її досягнення за допомогою аналітичних навичків. І тут без застосування персональних комп'ютерів, інформаційних технологій як інструменту математичних методів управління, неможливо підготувати фахівця, що відповідає сучасному рівню вимог. Науково обґрунтовані методи управління – це не простий розрахунок за формулами і добре відомими методиками, як при застосуванні математичних методів до об'єктів, що описуються детермінованими законами. У сфері управління більшість законів проявляються статистично, тобто розрахункові значення виявляються вірними не у кожному окремому випадку, а лише в середньому, при багатократному повторенні з одними і тими ж початковими даними. Більше того, математичні вирази, які використовуються для виконання розрахунків при розв'язанні задач управління, – це не точні формули, а математичні моделі, що відображають досліджувані явища лише приблизно з певною точністю і достовірністю (надійністю). Отриманим результатам не можна вірити беззастережно, оскільки математична модель, навіть дуже вдала і точна для якихось певних умов, виявляється непридатною для інших. Проте, це говорить не про те, що математичні методи управління є поганими, а про те, що вони вимагають уважного і критичного підходу на кожному кроці. Потрібна постійна перевірка відповідності результатів, отриманих за допомогою моделі, вже відомій інформації про змодельований процес, а також відповідності „здоровому глузду”, щоб не виникало суперечностей. Достовірне рішення може бути прийняте на основі аналізу різних тактичних схем, дослідженні низки конструктивних варіантів, випробуванні декількох вихідних даних і математичних моделей, що може бути досягнуто лише з використанням комп'ютерних технологій.

Нині у ВНЗ застосування необхідних у навчанні студентів пакетів програм складає проблему з наступних причин: фінансові труднощі ВНЗ не дають можливості придбати весь комплекс необхідних програмних засобів для забезпечення застосування інформаційних технологій в межах дисциплін „Інформатика” і „Економіка”; бурхливим розвитком в області інформаційних технологій і підходів до економічних питань більшість фахово орієнтованих програми потребує заміни з метою забезпечення відповідності до сучасних вимог; труднощі в засвоєнні викладачами економічних дисциплін з використанням відповідних інформаційних технологій, що створює перешкоду для оволодіння ними студентами: студенти отримують традиційні теоретичні знання з економіки із застосуванням математичного апарату, що дає можливість ознайомитися з відповідним методом, але не реально аналізувати економічні моделі; помилковості організації навчального процесу з епізодичним використанням персональних комп'ютерів, лабораторій внаслідок щільної зайнятості аудиторного фонду.

Ці причини обумовлюють не часте застосування у навчальному процесі при вивченні економічних дисциплін комп'ютерної техніки. Із застосуванням у різних областях людської діяльності комп'ютерних систем прийняття рішень та при

розв'язанні низки завдань виникає ситуація, коли або відсутні необхідні джерела інформації, або існуючі засоби виміру не забезпечують отримання необхідної інформації одночасно з процесом, або в наявності є лише якісна інформація про об'єкт управління. У таких ситуаціях необхідно мати інформаційні технології, які дозволяють на основі комп'ютерної обробки якісної і нечіткої інформації про об'єкт і цілі управління отримувати необхідну інформацію.

Забезпеченню професійного використання комп'ютерних технологій при вивченні, наприклад, спецкурсу „Економічна інформатика”, на наш погляд, може сприяти: організація міжкафедральних стажувань викладачів інформатики і професійних дисциплін, покликаних сприяти інтеграції економічних знань та інформатики; засвоєнню викладачами дисциплін, пов'язаних з вивченням інформаційних технологій та економічної інформатики як бази для ефективної побудови професійно орієнтованого спецкурсу „Економічна інформатика”.

Інтеграція економічних знань із знаннями й уміннями в області інформаційних технологій може і повинна здійснюватися при вивченні „Економічної інформатики”, а студенти мають дістати реальну можливість комплексного застосування професійних знань і засвоєння ефективної технології розв'язання професійних задач.

Список використаних джерел

1. Анисимов П.А. О системе обучения информационным технологиям в вузе [Текст] / П.А. Анисимов, С.И. Берил, Я.А. Ваграненко, Е.В. Соломатина // Педагогическая информатика. – 2001. – № 3. – С. 6-15.
2. Архангельский С.И. Учебный процесс в высшей школе, его закономерные основы и методы / С.И. Архангельский. – М. : Высшая школа, 1986. – 368 с.
3. Брановский Ю.С. Информационные технологии в обучении студентов гуманитарных факультетов [Текст] / Ю.С. Брановский, В.А. Шаповалов // Педагогическая информатика. – 1993. – № 1. – С. 49-53.
4. Брановский Ю.С. Компьютеризация процесса обучения в педагогическом вузе и средней школе : Учебное пособие. – Ставрополь : СГПИ, 1990. – 144 с.
5. Волков А.Н. Новые информационные технологии обучения профессии [Текст] / А.Н. Волков // Профессиональное образование. – 2001. – № 3. – С. 14-16.
6. Давыдов В.В. Проблемы развивающего обучения / В.В. Давыдов. – М. : Педагогика, 1986. – 239 с.
7. Дерешко Б.Ю. Классификация информационно-коммуникационных образовательных технологий и их использование в учебном процессе вуза [Текст] / Б.Ю. Дерешко // Телекоммуникации и информатизация образования. – 2005. – № 6. – С. 92-103.
8. Злыгостаева Т.Е. Информационные технологии в контроле и оценке результатов обучения / Т.Е. Злыгостаева // XI конференция-выставка „Информационные технологии в образовании” : Сборник трудов участников конференции. Часть V. – М. : МИФИ, 2001. – С. 31-32.
9. Информатика / Под ред. Н. В. Макаровой. – М. : Финансы и статистика, 1997. – 765 с.
10. Колик К. Информатизация образования : новые приоритеты [Текст] / К. Колик // Альма Матер. – 2002. – № 2. – С. 16-23.
11. Марченко Е.К. Количественное описание информации и уровней ее усвоения / Е.К. Марченко // ЭВМ в управлении учебным процессом. – Рига : Рижский политехнический институт, 1973. – 31 с.
12. Машбиц Е.И. Компьютеризация обучения : проблемы и перспективы / Е.И. Машбиц. – М. : Знание, 1986. – 80 с.
13. Ракизов А.И. Философия компьютерной революции / А.И. Ракизов. – М. : Политиздат, 1991. – 287 с.
14. Скаткин М.Н. Методология и методика педагогических исследований (в помощь начинающему исследователю) / М.Н. Скаткин. – М. : Педагогика, 1986. – 152 с.
15. Тихонов М.Ю. Информационное общество : философские проблемы управления наукой и образованием / М.Ю. Тихонов. – М. : Издательство ИКАР, 1998. – 420 с.

16. Токарева В.С. Эффективность информационных технологий обучения в высшей школе [Текст] / В.С. Токарева. – М., 1995. – 44 с. – (Новые информационные технологии в образовании : обзор. информация / НИИВО; Вып.7-9).
17. Триус Ю.В. Інновації навчання математики та інформаційно-комунікаційні технології / Ю.В. Триус, М.Л. Бакланова // Матеріали IV Всеукраїнської конференції молодих науковців „Інформаційні технології в освіті, науці і техніці” (ІТОНТ-2004). Черкаси, 28-30 квітня 2004 р. – Ч. 2. – Черкаси : РВВ ЧНУ, 2004. – С. 68-69.
18. Шолохович В.Ф. Информационные технологии обучения / В.Ф. Шолохович // Информатика и образование. – 1998. – № 2. – С. 5-13.
19. Яминский, А.В. Элитное образование и современные технологии обучения [Текст] / А.В. Яминский // Высшее образование сегодня. – 2002. – № 6. – С. 20-22.

In the article the basic aspects of application of information technologies are reflected at preparation of specialists in higher educational establishments. It is marked that in postindustrial society the measure of quality of preparation of specialist must be his ability to apply information technologies at the decision of different tasks, particularly economic. It is marked that in the conditions of market relations for the increase of level of economic preparation of specialists of different areas of science in the university the necessity of introduction of the course the „Economic informatics” appears.

Key words: *information technologies, educational establishment, specialist.*

УДК: 378.147-057.87:504

Казанішена Н.В.

УКРАЇНСЬКА НАРОДНА ТВОРЧІСТЬ В ЕКОЛОГІЧНОМУ ВИХОВАННІ СТУДЕНТІВ

У статті аналізується роль та значення традицій і звичаїв українського народу в екологічній освіті та вихованні, розглядаються приклади використання різних жанрів народної творчості в освітньо-виховному процесі вищої школи.

Ключові слова: *екологічне виховання, українська народна творчість, засоби, методи екологічного виховання.*

Шанобливе ставлення до природи закладено у звичаях і традиціях українського народу. Правила співіснування з природою формувалися тисячоліттями. Всім відомі українські народні пісні, легенди, приказки та прислів'я, загадки, у яких відображено неповторну красу природи рідного краю. Традиції природовідповідної та екологічно доцільної поведінки закладено у народному календарі тощо.

У контексті загострення екологічної ситуації на сучасному етапі розвитку людства особливої актуальності набуває проблема вдосконалення методів екологічної освіти й виховання, зокрема, й студентської молоді, як передумова формування екологічно грамотної поведінки особистості у природі та взаємодії суспільства й природи на основі принципів збалансованого природокористування. Значна увага у педагогічній науці нині надається формуванню екологічної культури особистості, починаючи з раннього дитячого віку, організації й удосконаленню системи екологічної освіти й виховання.

Мета статті – обґрунтувати можливості застосування традицій українського народу в екологічному вихованні підростаючого покоління та навести приклади застосування різних жанрів українського фольклору в екологічному вихованні студентської молоді.